

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Örebro universitet
Forskarutbildningsämne: Historia
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Skriv en självvärdering per utbildning som leder fram till examen inom det forskarutbildningsämne som ska utvärderas. Självvärderingen baseras på kvalitetsaspekter och bedömningsgrunder inom aspektområdena:

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling

samt de tre perspektiven:

- arbetslivets perspektiv
- studenters perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Beskriv kortfattat samt analysera och värdera med exempel hur den utvärderade utbildningen uppfyller bedömningsgrunderna för varje aspekt inom aspektområdena och för perspektiven. Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen. Beskriv såväl styrkor som identifierade utvecklingsområden samt hur arbetet med uppföljning, vidtagna och planerade åtgärder och återkoppling sker både för att utveckla utbildningen och för att säkerställa att utbildningen har hög kvalitet.

En mer preciserad vägledning till lärosäten vad gäller aspekter och bedömningsgrunder finns i *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, bilaga 1.

Självvärderingen bör sammanlagt inte överstiga 75 000 tecken inklusive mellanslag (cirka 25 A4-sidor i 12 punkters storlek), exklusive lärosätets ifyllda tabeller.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat. Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Historia problematiserar samhällets tidsdimensioner och finner sitt vetenskapliga fokus i studiet av det förflutna. Den historiska forskningen rör framför allt historiska förändringsprocesser, men också relationen mellan olika tidsplan. Bruket av det förflutna ställer centrala vetenskapliga frågor. Relationen mellan struktur och aktör formar sådant som maktordningar och historiska berättelser som studeras på mikro-, meso- och makronivåer. På så sätt berör historia som forskarutbildningsämne både humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsfält. Den mänskliga kulturen ses både som ett centralt forskningsfält och som en central förklaringsvariabel. Historieforskningens uppgift är både att syntetisera och kontextualisera empiriskt förankrade studier.

Historieämnet ingår sedan juli 2016 i en ny enhet inom institutionen, Enheten för Humaniora. Forskarutbildningen bedrivs framför allt inom forskningsmiljön *Berättande – liv – mening*, som etablerades 2009 som ett samarbete mellan historia och litteraturvetenskap, senare utvidgat till att inkludera svenska, engelska och retorik.¹ Nu är historieämnet också i färd med att utveckla den ämnesdidaktiska forskningsinriktningen, ett arbete som drivs av tre relativt nyrekryterade lektorer. Genom *Berättande – liv – mening* knyts historieämnet in i en bred humanistisk forskningsmiljö, medan den historiedidaktiska inriktningen dels knyter an till ämnesdidaktisk forskning inom svenska och engelska, dels till sådan forskning inom ämnet pedagogik. Forskningssamarbetet inom *Berättande – liv – mening* är tvärvetenskapligt och organiserar konferenser och workshops med internationella deltagare. Miljön samlar disputerade forskare och doktorander från flera ämnen vilket nu ger en kritisk massa med potential till en stark forskningsmiljö. Tidigare har forskarutbildningen också bedrivits inom forskarskolorna *Demokratins villkor* (2003-2011), och *Urbana studier – städer och regioner i förändring* (2004-2011). Dessa är numera nedlagda. Ämnet har varit bas i forskarutbildningen såväl för doktorander som antagits direkt i ämnet som för doktorander som ingått i forskarskolor eller andra forskningsmiljöer. Ämnets professorer och seminarieverksamhet har således haft stor betydelse för forskarutbildningen och för samtliga doktorander i historia.

Doktoranderna i historia har haft frihet att själva utveckla och formulera sina projekt, men ramar har satts av forskarskolor och av professorernas forskningsintressen. För närvarande är historieämnet framför allt aktivt inom miljön *Berättande – liv – mening*. Dess övergripande syfte är att undersöka olika aspekter av berättande som instrument för att skapa meningsfulla mönster av erfarenheter. I fokus står genrer som på olika sätt utnyttjar narrativa tolkningsmodeller. Till miljön är forskningsprojekt kopplade som behandlar olika typer av berättelser: självbiografins eller memoarens tolkning av det egna livet; biografins tolkning av någon annans liv; kollektiva berättelser av olika slag eller olika typer av berättande fiktion där relationen till faktiskt liv är mer oklar. Forskningsmiljön har byggts upp sedan 2009 med hjälp av nätverksstöd från Riksbankens Jubileumsfond. Ett antal nationella workshops och en internationell konferens har anordnats som bidragit till att vidga nätverket och utveckla miljön. En antologi som samlar några av inläggen från dessa sammankomster gavs ut 2014. Forskarna som är verksamma i miljön ingår också i olika nationella och internationella nätverk med fokus på berättelser och biografier. Bland internationella kontakter kan nämnas Oxford Centre for Lifewriting (OCLW) och European Narratology Network (ENN).

¹ <https://www.oru.se/forskning/forskningsmiljoer/hs/blm/>

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

I historieämnet finns för närvarande en professor och fyra lektorer som alla har tillsvidareanställning på heltid. Tre av lektorerna är docenter. Professorn har 70 % forskning i tjänsten, och därmed utmärkta möjligheter att bedriva egen forskning och stötta såväl doktorander som miljön i sin helhet. Lektorerna har 20 % kompetensutvecklingstid i tjänsten, vilken viks till såväl forskning som pedagogisk och administrativ kompetensutveckling. Därtill finns i dagsläget två doktorander registrerade på forskarutbildningen. Den ena antogs 2008 och förväntas lägga fram manus för slutseminarium denna termin. Den andre antogs 2003 och har i praktiken varit inaktiv sedan 2007.

Ämnets kvarvarande professor kommer att gå i pension i augusti 2017 och nu pågår arbetet med att rekrytera en efterträdare, vilket förväntas ske under 2017. Tre av de tillsvidareanställda lektorerna är tämligen nyanställda: en anställdes 2014, en 2015, och en i februari 2017. Av de nyanställda är två docenter sedan hösten 2016. Samtliga tre nyanställda lektorer har genomgått forskarhandledarutbildning, och två av dem är biträdande handledare åt varsin doktorand i historia vid Göteborgs universitet och inom ramen för Nationella forskarskolan i historiska studier.² Samtliga nyanställda har också färsk erfarenheter från historievetenskapliga forskningsmiljöer de tidigare arbetat i, en på Linnéuniversitetet och Luleå tekniska universitet, en på Göteborgs universitet, en på bland annat Humboldtuniversitetet i Berlin och Göteborgs universitet. Den fjärde tillsvidareanställda lektorn och docenten har arbetat längst i ämnet, sedan tidigt 2000-tal. Hon kommer dock tillträda ett lektorat i historia vid Uppsala universitet vid halvårsskiftet.

Av det nu skrivna framgår att forskarutbildningsämnet historia sedan flera år är inne i en fas av kraftig generationsväxling. För att förklara nuläget behövs därför en historisk summering. Från 2003 till 2015 hade historieämnet två professorer, initialt med 80 % forskning i tjänsten, senare 70 %. I början av denna period fanns också 5 lektorer med tillsvidareanställning. Vi har haft tre forskare anställda på post-doc-tjänster (två på 2 år vardera, en på 4 år). En av ämnets egna disputerade doktorander hade ett större forskningsprojekt finansierat av Riksbankens jubileumsfond efter disputation. Ingen av dessa post-doc-forskare är kvar i verksamheten. Från 2006 har också kontinuerliga pensionsavgångar skett bland lektorerna varför det vårterminen 2014 bara fanns en heltidsanställd lektor kvar. Ett år senare fanns det också bara en professor. Vid den tidpunkten fanns heller ingen doktorand som ännu uppbar finansiering för sin utbildning, eftersom den senast antagna hade börjat 2009. Denna gradvisa men kraftiga minskning av såväl tillsvidareanställd personal som doktorander hade flera orsaker. Historia hade ett stadigt minskat uppdrag inom grundutbildningen. Ämnets professorer närmade sig pensionsålder varför det inte ansågs lämpligt att låta dem åta sig nya huvudhandledarskap. Ytterligare en förklaring står att finna i en serie omorganisationer där tre institutioner sammanfogades till en och där ledningen sedermera arbetat med att finna en bra organisation för forskarutbildningen där ämnena länkas samman i optimala kluster.³ Historieämnet ingår först från juli 2016 i ett optimalt sådant kluster, inom den nya Enheten för Humaniora. Slutligen har Örebro universitet valt att inte anta nya doktorander i historia under den fas då miljön inte bedömdes vara hållbar för forskarutbildning. Det långa uppehållet i antagning har alltså varit ett led i fakultetsnämndens kvalitetssäkringsarbete.

Detta innebär att nulägesanalysen ser mycket blek ut vad gäller pågående forskarutbildning. Det är rent av befogat att säga att den i praktiken är pausad sedan åtminstone januari 2015, då det därefter inte funnits någon doktorand som uppburit finansiering. Den nuvarande planen är att lägga ner historia som forskarutbildningsämne och istället skapa en ny möjlighet att anta doktorander i historia som en inriktning i det befintliga humanistiska forskarutbildningsämnet Språkstudier, och att samtidigt vidareutveckla detta med utgångspunkt i den redan nämnda forskningsmiljön *Berättande – liv – mening*.

² <http://www.hist.lu.se/forscarskolan/>.

³ Institutionen för HumUS (Humaniora, utbildningsvetenskap och samhällsvetenskap) bildades 2008 och då slogs Humanistiska, Pedagogiska och Samhällsvetenskapliga institutionerna ihop. Därefter har flera interna strukturer provats och förkastats.

Det positiva är nämligen att ämnet sedan 2014 påbörjat en kraftig utveckling i regenerativ riktning. Grundutbildningen expanderar nu stadigt, särskilt inom lärarutbildningen men också inom ett humanistiskt kursutbud. Tre nya lektorer har anställts och av dem är som sagt två docenter, alla har genomgått utbildning i forskningshandledning, har god övrig pedagogisk utbildning och ett starkt pedagogiskt och vetenskapligt engagemang. Samtliga är externrekryterade i konkurrens och har färsk erfarenheter från starkare miljöer. Två har omfattande internationell erfarenhet, en har haft post-doc-tjänst erhållen i konkurrens och en har haft ett större forskningsanslag från VR för ett projekt tillsammans med en kollega, ett projekt som snart slutrapporteras i en bok som är under produktion, samt i artiklar på engelska. Den lektor som varit anställd längst är docent och har också haft ett större externfinansierat projekt, inom ramen för RJ Sabbatical. Hon slutar dock som sagt i sommar och går vidare till ett annat lärosäte. En ny professor kommer att rekryteras, ansökningstiden gick ut 31 januari i år och det finns flera intressanta sökande. Deadline för de sakkunnigas arbete är satt till september i år. Om något år kommer sammantaget förutsättningarna för forskarutbildning i historia, inom forskarutbildningsämnet Språkstudier i sin vidareutvecklade form, vara betydligt bättre.

Inom Enheten för Humaniora pågår arbetet med att konsolidera universitetets humanistiska och språkvetenskapliga ämnen i en samarbetskontext. Arbetet har pågått sedan lång tid, och erfarenheten har lärt oss att sådana långsiktiga samarbeten också fungerar bäst som bas för kvalitetsarbete. Samarbetet gäller såväl grundutbildning som forskarutbildning och forskning. Doktoranderna i Språkstudier är verksamma i en sammanhållen miljö med flera doktorander och med en större grupp seniora forskare. När Historia enligt vår förhoppning inrättas på nytt som ingång inom det befintliga forskarutbildningsämnet planerar vi också att utvecklaHandledarkollegiet så att samtliga lektorer och även post-doc-forskare är biträdande handledare åt doktorander och därmed delaktiga i utbildningen. Gruppen som helhet kommer bidra till att stärka miljöns kompetens och säkra dess utveckling och fortlevnad. Arbetsmiljön blir på så sätt mer attraktiv och konstruktiv för den personal man rekryterat och det blir lättare att behålla personal och ordna utvecklingsmöjligheter för nydisputerade och post-docs i miljön. Örebro universitets nytillträdde rektor har därtill uttryckt en ambition att satsa på humaniora och på lärarutbildningen.⁴

Vid institutionen liksom i den nya enheten finns i dagsläget också en didaktisk forskningsmiljö där historia medverkar. De nyanställda lektorerna utvecklar nu didaktiska projekt i nära samverkan med berörda parter inom Örebro kommun. Ämnets nuvarande professor är biträdande handledare åt en doktorand i pedagogik.⁵ Han är också biträdande handledare åt en doktorand vid Institutionen för hälsovetenskaper, vars avhandlingsarbete behandlar idrottshistoria med viss relevans för kunskap om lärande, i det här fallet fotbollscoaching.⁶

Doktoranderna i historia har handletts av ämnets egna professorer, men i övrigt i hög grad av handledare från andra lärosäten och discipliner. Det beror för det första på att ämnet tidigt valde att fokusera modern historia, från 2003 ytterligare avgränsat till samtidshistoria. Två av lektorerna i ämnet var äldrehistoriker och därför uppstod ett beroende av externa handledare. För det andra ansågs det bra för doktoranderna att bli handledda av en utomstående för att bredda sina nätverk. I dag är en av ämnets egna lektorer, docent Gunnela Björk, biträdande handledare åt en doktorand. Han är dock inaktiv sedan 2007 och Gunnela Björk gick i pension i januari 2014. De externa handledarna har hämtats från Stockholms universitet, Uppsala universitet, Lunds universitet och Södertörns högskola. I dagsläget är en sådan extern handledare fortfarande knuten till ett doktorandprojekt. Maria Småberg, Lunds universitet, handleder Sanela Bajramovic Jusufbegovic, vars avhandlingsarbete pågår om än nu utan finansiering.

Doktoranderna har, begränsningarna i personalstyrkan till trots, beretts möjlighet att byta handledare då behov uppstått. Främst har det skett genom att några av ämnets docenter vid ett antal tillfällen tagit över huvudhandledarskap från en annan huvudhandledare, vanligtvis en av ämnets professorer. Frågor som rör handledarskap har diskuterats påHandledarkollegier, som hållits minst två gånger per termin och där en doktorandrepresentant deltagit. I ett fall knöts en pensionerad lektor och docent, Ingrid Åberg, till ett doktorandprojekt som extra biträdande handledare.

⁴ Se t.ex. <https://www.oru.se/institutioner/humaniora-utbildning-och-samhallsvetenskap/nyheter-humus/massor-av-ideer-om-en-battare-lararutbildning/>

⁵ https://www.oru.se/personal/andreas_mardh

⁶ https://www.oru.se/personal/robert_svensson

Forskarmiljön i historia har tidigare primärt burits upp av de båda professorerna i ämnet. Professor Björn Horgbys forskningsområde är framför allt välfärdsstaten, idrottshistoria och musikhistoria. Han har också en viss genusprofil på sin forskning och har de senaste åren publicerat en rad monografier. Den nyligen (2015) pensionerade professorn Christina Carlsson Wetterberg, ännu aktiv som handledare för en doktorand, har framför allt fokuserat kvinnorörelsens historia, kvinno- och genushistoria, välfärdsstaten och personhistoria. Även hon har publicerat monografier och flera artiklar.

De nuvarande lektorerna i ämnet besitter forskningskompetens som sträcker sig från senmedeltiden till 2000-talet och omfattar genushistoria, migrations- och exilhistoria, antisemitismens historia, socialhistoria med inriktning på klass och etnicitet, politisk historia med fokus på auktoritet, diplomati och kvinnorörelsens maktkamp på olika arenor. Med de nyanställda lektorerna har framför allt ett transnationellt perspektiv stärkts inom ämnet. Samtliga arbetar också energiskt med att utveckla metod- och teorifrågor. Sammantaget finns ett intresse för internationalisering och ämnet knyter nu kontakter med universitet i Polen, såväl Krakow som Warszawa, för forskarutbyte, didaktiska möjligheter såsom studiebesök, och nya Erasmusavtal. Detta är på god väg att skapa mycket spännande möjligheter för kontakter i Östersjöområdet och diskussioner om brännande frågor kring migration, Förintelsen, makt och genus. Fokus ligger på människors berättelser om sina liv - och hur människor i skilda kontexter och epoker sökt påverka samhället och sina egna livsvillkor. Detta knyter historikernas forskning än tätare till miljön *Berättande – liv – mening*.

De nyanställda lektorerna är alla aktiva i forskarsamhället på olika vis. Jimmy Engren (anställd augusti 2014) är medlem i *Historisk tidskrifts* redaktionskommitté och har varit anlitad som fakultetsopponent. Henric Bagerius (anställd januari 2015) är ledamot av Historiska föreningens styrelse tillika ledamot av styrelsen för Advanced Cultural Studies Institute of Sweden (ACSIS). Izabela Dahl (anställd februari 2017) är redaktionsråd (2005-) i *Nordeuropaforum - Journal for the Study of Culture* utgiven av Humboldtuniversitetet i Berlin, redaktionsassistent i tidskriften *Polenaktuell* i Berlin (1995/3/1 – 1996/1/1). Dahl har också haft regelbundna uppdrag som sakkunnig för forskningsansökningar och har samarbete med RANNÍS (Island), National Science Center Poland (NCN) samt European Commission inom Education, Audio Visual and Culture Executive Agency (EACEA) och Research Executive Agency (REA). Hon ingår också i flera viktiga nätverk: *Judarna i Sverige - en minoritets historia*, *Oral History i Sverige*, *Advanced Cultural Studies Institute of Sweden (ACSIS)*, *Netværk for Nazisme- og Holocauststudier*, *European Association for Jewish Studies* och *Deutschen Akademikerinnenbund*. Samtliga lektorer har också utfört uppdrag som peer-review-granskare för tidskrifter i Sverige och utomlands. Två av ämnets nuvarande docenter har nyligen haft större externfinansierade projekt (VR och RJ), och en har haft en anställning som post-doc vid Göteborgs universitet.

Under perioden 2008-2014, som analyserades i den lärosätesövergripande analysen ORU15, publicerade historikerna vid Örebro universitet totalt 20 böcker och artiklar, varav 75 % genererades av de båda professorerna. Deras publiceringsoutput bedömdes ligga över det nationella genomsnittet för ämnet.⁷ I den undersökningen bedömdes lektorernas forskningsproduktion vara låg, men det bör nämnas att från 2015 har lektorerna i historia haft en starkt ökad publiceringstakt, dels på grund av att den lektor som varit anställd länge i ämnet färdigställt flera texter för publicering 2015-2016, dels på grund av att de nyanställda lektorerna har hög forskningsaktivitet och dessutom i två fall har haft god forskningsfinansiering. Lektorerna har framför allt publicerat artiklar i tidskrifter och antologier, även om en monografi just är under bearbetning hos förlag och ytterligare en kommer färdigställas under året.

För att återvända till det tillbakablickande perspektivet kan nämnas att under de senaste fem åren (2012-2016) har sju doktorander disputerat i historia. Dessa representerar också de tre miljöer som beskrivits ovan: Klara Folkesson (2012) och Andreas Thörn (2014) från forskarskolan *Urbana studier*, Daniel Alsarve (2014) från forskarskolan *Demokratins villkor*, och My Hellsing (2013) och Malin Arvidsson (2016) från *Berättande – liv – mening*. Henrik Karlsson (2012) har varit doktorand inom själva ämnet historia. Nils-Olof Zethrin (2015), som överförs från Stockholms universitet, disputerade inom en idrottshistorisk miljö, *Sports and democracy*.⁸

⁷ <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:893766/FULLTEXT01.pdf>, s. 47.

⁸ <https://www.oru.se/english/research/research-teams/rt/?rdb=g290>

Historieämnet har haft ett eget Högre seminarium där såväl doktorander som disputerade har ventilerat pågående arbeten och diskuterat olika texter. Där har även doktorander från forskarskolorna deltagit. Internat har arrangerats, bekostade av fakultetsmedel, för mer intensiva diskussioner av pågående och planerad forskning. Inom den nya enheten är det istället den gemensamma humanistiska forskningsmiljön som arrangerar dessa internat, med början i augusti 2016, samt Högre seminarier. Dessutom har vi tidigare arrangerat workshops inom de tre ovannämnda forskningsmiljöerna. Dessa forskningsaktiviteter har också gett doktoranderna möjligheter att publicera sig i antologier. I framtiden räknar vi med att doktoranderna i ännu högre utsträckning ska stöttas och uppmuntras när det gäller kontinuerlig publicering såväl i antologier som i tidskrifter.

Hittills har doktorsavhandlingarna publicerats som monografier i ämnets egen serie, med undantag av en sammanläggningsavhandling (2013). Det förs samtal om hur framtida doktorandprojekt ska genomföras och publiceras. Dessa är ännu i sin linda, men universitetets allmänna policy är att uppmuntra sammanläggningsavhandlingar. Universitetet och fakulteten uppmuntrar också internationalisering och internationell publicering kommer vara ännu viktigare för miljön framöver.

I dagsläget motsvarar inte de befintliga lektorernas kompetenser den stora bredden som beskrivs i nu gällande ASP. Därför kommer institutionen under 2017, i samverkan med forskarutbildningsämnet Språkstudier, att kraftigt bearbeta historieämnets självbeskrivning så att den blir mer realistisk – det arbetet har redan påbörjats på hemsidan, i beskrivningen av det nuvarande forskningsämnet historia.

B. Handedarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Historieämnets vetenskapliga kompetens har granskats upprepade gånger under senare år. Universitetet har genomfört större utvärderingar av samtliga forskningsämnen vid två tillfällen (ÖRE2010, ORU2015).⁹ Dessutom granskades humaniora särskilt av en extern utredare (Arne Jarrick) och resultaten publicerades 2016.¹⁰ Fakultetsnämnden för humaniora och socialvetenskap har gjort egna interna granskningar, och för historieämnet skedde senaste granskningen av forskarutbildningen 2011. Det samstämmiga resultatet av dessa utvärderingar är att ämnet är litet, för litet för att ensamt utgöra en vital forskarmiljö, och att publiceringstalen totalt sett är något små. Som tidigare nämnts är detta mönster numera brutet, i och med nyrekryteringar och en bättre organisation inom Enheten för Humaniora.

Doktorandernas ISP bereds av forskningsadministratörerna utifrån uppgifter från huvudhandledare och doktorander, och administratören föredrar dem inför prefekten, som fastställer dem. Handedarkollegiet sköter i övrigt självt uppföljning genom regelbundna möten, två gånger per termin. Där planeras forskningsseminarier, eventuella internat och konferensdeltagande, och där är doktorandernas egna frågor en stående punkt. I dagsläget arrangerar historieämnet egna Handedarkollegier till vilka samtliga lärare och doktorander kallas, och i vilket även den forskningsadministratör som är knuten till ämnet deltar. På grund av organisationsförändringar skiftar dock dessa förhållanden över tid – cirka 2012-2016 ingick historia i ett Handedarkollegium på den dåvarande enheten HiskUS (historia, statskunskap, kulturgeografi, samhällsvetenskap) och från hösten 2017 kommer historia ingå i det nya Handedarkollegiet inom Enheten för Humaniora. Sedan några år deltar doktorander endast sporadiskt i dessa möten eftersom de kvarvarande två doktoranderna i ämnet historia saknar finansiering. Tidigare fanns alltid en doktorandrepresentant för historia i Handedarkollegiet. De doktorander som är antagna i andra ämnen men som handleds av ämnets professor deltar i sina egna ämnesmiljöers Handedarkollegier eller motsvarande.

Ånyo är det på sin plats med en kort historik. Efter den interna utbildningsuppföljningen som skedde 2011 var en av åtgärderna att institutionen i dialog med fakultetsnämnden har sökt konsolidera flera av forskarutbildningsämnena. Man bedömde att de var för många och i flera fall för små. Planen var att historia och kulturgeografi skulle gå samman och skapa en gemensam forskarutbildning, och det arbetet bedrevs intensivt under en tid. Ledningen fann senare att eftersom dessa ämnen inte hade något gemensamt

⁹ Se: <https://www.oru.se/om-universitetet/vision-strategi-och-regelverk/kvalitet/forskningsutvarderingar/>

¹⁰ <https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/organisation/fakultetsnamnder/hs/oversyn-av-humaniora/oversyn-av-humaniora-vid-orebro-universitet.pdf>

vad gäller grundutbildningsuppdrag, och inte heller hade några pågående forskningssamarbeten, var denna plan mindre lyckad. Arbetet avbröts 2012 och först under 2016 har det varit möjligt att skapa en ny lösning för framtiden i form av den nya Enheten för Humaniora. Eftersom det sedan tio år finns en välfungerande forskningssamverkan dessa ämnen emellan, och de flesta ämnen dessutom samarbetar inom lärarutbildningen, är denna lösning långsiktigt hållbar. Inom Enheten för Humaniora ska också ett nytt grundutbildningsprogram för humaniora utvecklas, något som ytterligare skapar förutsättningar för en hållbar miljö där grundutbildning, forskarutbildning och senior forskning utgör en stark helhet.

Som redan nämnts har ämnet genomgått en kraftig generationsväxling. De tre nyanställda lektorerna och den professor som ämnet rekryterar under 2017 kommer, med sina starka kompetenser avseende internationalisering, erhållande av forskningsmedel och forskningstjänster i konkurrens, och breda nätverk, bygga en stark grund för forskarutbildning och forskningshandledning.

Under de senaste åren har flera strukturer upprättats vid Örebro universitet som syftar till att stärka kvalitetssäkringsarbetet. Forskarutbildningsämnenas ASP och varje doktorands ISP har fått tydligare ramar och konstruerats så att måluppfyllelsen följs upp. Kursplanearbetet har också fått tydligare ramar och ska resultera i enhetligare strukturer på kursplanerna, vilket gör det lättare att värdera kvaliteten på de enskilda kurserna. Universitetet har också en god organisation för kompetensutveckling, och PIL – Enheten för pedagogik, IKT och lärande – ger flera utbildningar. Kursen *Forskarhandledarutbildning* har getts under många år. En *Fortsättningskurs för erfarna forskarhandledare* har utvecklats och kommer att permanentas.¹¹ Henric Bagerius, docent och lektor i historia, är lärare på PIL och därmed direkt involverad i det pedagogiska utvecklingsarbetet.

¹¹ <https://www.oru.se/om-universitetet/PIL/Universitetspedagogik-IKT-Larande/Kurser-Aktiviteter/>

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen och forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Historieämnet vid Örebro universitet sysselsätter, som sagt, i dagsläget en professor och fyra lektorer. Tre av lektorerna är docenter. Den numera pensionerade professor Christina Carlsson Wetterberg är knuten till ämnet som huvudhandledare för en av doktoranderna. En pensionerad lektor och docent är biträdande handledare åt en doktorand (inaktiv sedan 2007). Den nu anlitade externa biträdande handledaren är inte aktiv i forskarutbildningsmiljön som sådan och deltar inte i seminarieverksamheten. De två doktorander som handleds av Björn Horgby, men som är antagna i pedagogik respektive idrottsvetenskap, deltar ibland i historieämnets Högre seminarier. Det händer att personer som har disputerat i historia i Örebro deltar i vår seminarieverksamhet. Samtliga har dock fått bra anställningar på andra håll.

Det finns som sagt två doktorander i ämnet, och en av dem är aktiv och ska ventilera manus vid ett slutseminarium under våren. Den nuvarande doktorandgruppens sammansättning är det till följd av det långa uppehållet i antagning svårt att säga något mer utförligt om. En historik kan klargöra hur ämnet arbetat med forskarutbildningsmiljön. Sammantaget har historieämnet under perioden 2003-2008 antagit totalt 13 doktorander, sju manliga och sex kvinnliga. En av de manliga doktoranderna hade redan bedrivit forskarutbildning vid Stockholms universitet men flyttade över till Örebro och disputerade (2015) med professor Björn Horgby som huvudhandledare. Frågan om doktorandgruppens sammansättning diskuteras också under aspektområdet Jämställdhetsperspektiv nedan.

Doktoranderna har presenterat sina forskningsprojekt och preliminära resultat på nationella konferenser, framför allt Svenska historikermötet. Vid Svenska historikermötet i Stockholm 2014 arrangerade till exempel doktoranden Malin Arvidsson en session ("Historisk rättvisa. Normativa grunder och empiriska exempel") med deltagare från andra lärosäten. Doktorander har också deltagit i internationella konferenser, till exempel Nordiska kvinno- och genushistorikermötet 2012 i Bergen och i Stockholm 2015. Vid den sistnämnda arrangerade doktoranden Sanela Bajramovic Jusufbegovic en session, "Development cooperation with gender equality on the agenda: results and problems".¹² Inom miljön *Berättande-liv-mening* har doktoranderna också medverkat vid workshops och seminarier där internationella forskare deltagit, från exempelvis Köpenhamn och Helsingfors.

Kvaliteten på avhandlingarna har utvecklats och kontrollerats i flera steg. För det första genomgår den blivande doktoranden en antagningsprocess, med fler sökande än antagna, där ett av underlagen är en avhandlingsplan som bedöms av flera granskare. Som nyantagen får doktoranden ventilera en start-PM och precisera sitt projekt. Därefter får doktoranderna regelbundet ventilera avhandlings-PM på Högre seminariet, där alla anställda i ämnet deltar, och därtill ibland några som inte är anställda i ämnet. Det har då handlat om enstaka medverkande av till exempel externa handledare, disputerade forskare som tidigare var knutna till ämnet, och andra. Vid två tillfällen under utbildningen granskas manus av externa läsare, vid halvtidsseminariet och slutseminariet. Slutligen har under många år de två professorerna i ämnet tillsammans med de olika biträdande handledarna ansvarat för att granska slutmanus och bedöma om det är färdigt och håller för disputation. I det skedet granskas alltså manus av en professor som inte är handledare.

¹² Doktorander har därutöver deltagit vid flera konferenser under de senaste åren. Exempel: Place of Women in War 1914-2014, Sarajevo 7-8 juni 2014, rapporterad av doktoranden Sanela Bajramovic Jusufbegovic i *Tidskrift för Genusvetenskap* (Tema: Våld), 35:2-3 2014, s. 153-154. Även bland annat: 8th Annual Conference on History: From Ancient to Modern, Aten 28-31 december 2010; XVIII International Conference of Oral History: Power and Democracy, Barcelona 9-12 juli 2014; Human Rights and Memory, 4th Annual Conference of the Dialogues and Historical Justice and Memory Network, Lund 4-6 december 2014; Histories on the Edge, The Berkshire Conference of Women Historians, Toronto 22-25 maj 2014; Cross-Disciplinary Perspectives on Welfare State Development, University of Southern Denmark, Odense 14-16 juni 2012; Towards a Common Past? Conflicting Memories on Contemporary Europe, NordForsk Nordic Network Conference in Memory Studies, Centre for European Studies, Lund 14-16 maj 2012.

I enlighet med Örebro universitets riktlinjer är det ett krav att såväl opponenter som betygsnämndens ledamöter vid själva disputationen är docenter eller professorer. Vid Örebro universitet är avhandlingsserierna formellt utgivna av universitetsbiblioteket, men det har inte haft någon praktisk betydelse för kvaliteten.

Historieämnets deltagande i forskningsmiljön *Berättande – liv – mening* är en förutsättning för att ett tvärvetenskapligt och givande forskningssamtal hålls vid liv, och det är inom denna det finns en kritisk massa av seniora forskare och doktorander. Björn Horgby har också samarbetat med statsvetenskap i ett par projektansökningar, samt med idrottsvetenskap inom miljön *Sports and democracy*. Historieämnet är också involverat i utvecklingen av nya, praktiska ämnesdidaktiska projekt. De tidigare samarbetena med forskare inom miljöerna *Demokratins villkor* och *Urbana studier* är avslutade.

Doktoranderna har uppmuntrats att publicera sig under utbildningstiden. Av de tolv doktorander som antagits direkt vid Örebro universitet 2003-2008 (undantaget doktoranden som övertogs från Stockholm) har åtta publicerat en eller flera artiklar under doktorandtiden. Två har publicerat på engelska. Samtliga publikationer är i antologier, med undantag för några recensioner och kortare debattinlägg i svenska tidskrifter. Professorernas initiativ kan skönjas bakom flera av dessa antologibidrag. Så publicerade till exempel tre doktorander bidrag i en konferensrapport 2007, en konferens som arrangerades av en del av ämnets vidare svenska nätverk.¹³ Tre doktorander publicerade sig också i en antologi utgiven 2014 av *Berättande – liv – mening* i Örebro.¹⁴ Utöver det har de flesta doktorander publicerat minst en uppsats i en publikation de valt helt själva, och dessutom skrivit recensioner och debattinlägg.

Det kan tilläggas att några av ämnets doktorander ur gruppen som här behandlats (antagna 2003-2008) har publicerat sig efter disputation, huvudsakligen på svenska, men också på engelska. Generellt har doktorandernas publiceringsmönster, med fokus på antologibidrag, speglat trenden bland ämnets lektorer. Nu pågår sedan några år en ökning av publikationer i vetenskapliga tidskrifter på svenska och engelska bland ämnets lektorer, och i framtiden kan det förväntas påverka doktorandernas publiceringsmönster. Universitetet, fakulteten och institutionen stöttar också detta arbete såväl genom uppmuntran som genom medel. Det finns generösa medel för deltagande i internationella konferenser. Detta kan också förväntas få effekter på framtidens doktorander och deras vetenskapliga produktion.

Genom att de seniora forskarna deltar i nationella och internationella nätverk och sammanslutningar upprätthålls också ett kontaktnät, som kommer doktoranderna till del. I en liten miljö är det också betydelsefullt att de seniora i miljön tar del av den mer allmänna vetenskapliga diskussionen, som kan berika Högre seminariet. Det innebär att det en individuell anställd gör kan komma de övriga till del. Här kan nämnas att Henric Bagerius är ledamot i svenska Historiska föreningens styrelse 2016-, och Louise Berglund var det 2010-2016. Henric Bagerius sitter också i styrelsen för centrubildningen ACSIS: Advanced Cultural Studies Institute of Sweden (2016-2018). Björn Horgby var styrelseledamot i samma centrubildning 2013-2015. Jimmy Engren är ledamot i redaktionsrådet för *Historisk tidskrift* (2014-). Christina Carlsson Wetterberg är medlem i Advisory Board för NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research. Samtliga har också internationella nätverk. Dessa har haft betydelse för seminarieverksamheten inom exempelvis *Berättande – liv – mening*.

¹³ Lundberg, Victor (red.), *Arbetshistoria i brytningstid: Landskrona i maj 2005*, Centrum för Arbetshistoria, Landskrona, 2007.

¹⁴ Andersson, Greger, Christina Carlsson Wetterberg, Carina Lidström & Sten Wistrand (red.), *Berättande – Liv – Mening. Fakta & fiktion, biografi, narrativ metod*. Örebro Studies in Narration, Life and Meaning 1, Örebro, 2014.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Forskarutbildningen följs, som nämnts, upp genomHandledarkollegiets möten ett par gånger per termin. Det är ämnesansvarig som sammankallar tillHandledarkollegium. Dessutom förs diskussioner inom miljön *Berättande – liv – mening* angående forskarutbildning. I dagsläget ingår ämnets enda aktiva historiedoktorand i den miljön. Hennes synpunkter brukar aktivt efterfrågas, men eftersom finansieringen är slut är hennes deltagande inte alltid att påräkna.

Forskarutbildningen utvärderas också av universitetet, såväl av fakulteten som centralt. Vår Allmänna studieplan (ASP), fastställd 2007, uppdaterades senast 2014, till följd av en sådan intern revision. Samtliga Allmänna studieplaner vid universitetet reviderades då för att säkerställa att de nationella målen för forskarutbildningen skulle uppnås. Det kan noteras att en del av de möjligheter som erbjuds genom den nya planen inte utnyttjats av historieämnet. Bland annat gällde fram till 2007 att doktoranderna hade rätt till minst en handledare, men från 2014 utökades detta till minst två handledare. Vid de flesta lärosäten har detta inneburit att en praxis med två handledare per doktorand ändrats och att det nu är vanligt med tre. Denna ändring har inte nämnvärt påverkat praxis i historieämnet vid Örebro universitet. Det är en aspekt att vara vaksam på i framtiden. Det finns uppenbara kvalitetsfördelar för såväl doktoranden som för forskarutbildningsmiljön att inkludera flera av ämnets lärare i handledningen, för gemensam kompetensutveckling.

Ända sedan forskarutbildningen i historia påbörjades vid slutet av 1990-talet har könsfördelningen bland antagna doktorander varit jämn, vilket också har varit en uttalad ambition. Detta har dock inte undanröjt alla problem med jämställdhet, vilket behandlas mer utförligt under Aspektområde: Jämställdhetsperspektiv.

Historia har inte rekryterat nya doktorander sedan 2008 (varav en antogs 2008 och började i januari 2009). Det kan nämnas att vi hade betydligt fler sökande än platser vid samtliga doktorandantagningar 2003-2008, att en kommitté värderade handlingarna och att intervjuer genomfördes inför antagningen. Vår plan för framtiden är att då historia ingår inom den forskarutbildning som ges inom Enheten för Humaniora kommer processen hanteras av enheten och att utlysningarna kommer vara mer riktade, så att doktoranderna har starka gemensamma nämnare i sina projekt vad gäller metod och forskningsinriktning. På så vis kan koherens och utbyte inom gruppen främjas och det blir lättare att aktivt identifiera konferenser och skapa förutsättningar för ökad genomströmning inom tidsramen. En handledarpool uppstår också och det gör att doktoranderna får större möjligheter att välja eller byta handledare inom miljön.

Ett problem för vår utbildning har varit det stora, heterogena och många gånger stadigt växande primärmaterial doktoranderna har arbetat med. Detta har också gjort att doktoranderna har haft svårt att genomföra utbildningen inom den föreskrivna tiden. Det är angeläget att designa mer avgränsade projekt, där materialet är sammanhållet och överblickbart. Metod- och teoridiskussionerna blir då också tätare.

Inför framtiden, där vi ser ett scenario med ett starkare ämne och en mer samstämmig enhet med andra humanistiska ämnen, tänker vi oss att handledarkapaciteten kommer att vara god för såväl huvud- som biträdarhandledarskap och dessutom utnyttjas optimalt. Ämnets ASP kommer bearbetas så att den stämmer väl med ämnets faktiska avgränsning och kompetensområden. De som är docenter kan också vara huvudhandledare, om projektet ligger väl i linje med handledarens eget. I den nya Enheten för Humaniora kommer det finnas en miljö med totalt fem professorer, varav fyra redan är på plats (i litteraturvetenskap, svenska, engelska och retorik). Professorn i historia nyrekryteras som sagt hösten 2017. Vidare finns förutsättningar för cirka sju docenter, och fler kan väntas i framtiden då några lektorer har projektmedel och publicerar resultat. I litteraturvetenskap finns tre docenter, i historia i dagsläget tre, och en nyanställd lektor i engelska, som rekryterats internationellt, besitter docentkompetens. Det finns cirka tolv lektorer som är fil. dr.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

Som framgår av historieämnets ASP finns två utbildningar på forskarnivå. Den ena om 240 högskolepoäng, eller fyra år på heltid, avslutas med doktorsexamen. Den andra omfattar 120 högskolepoäng eller två år på heltid och avslutas med licentiatexamen. Vi har hittills inte haft något fall där en doktorand valt att ta en licentiatexamen. Nedan kommer främst den forskarutbildning som avslutas med doktorsexamen behandlas.

Utbildningen består av kurser och arbetet med en doktorsavhandling (eller en licentiatuppsats). Dessa examineras genom disputation eller prov. För varje doktorand ska utses minst två handledare, varav en är huvudhandledare. Studiernas upplägg och fortskridande dokumenteras i en individuell studieplan (ISP) som revideras minst en gång per år. För doktorsexamen krävs godkända kurser om 75 högskolepoäng varav 30 hp består av obligatoriska kurser och 45 hp av valbara. Licentiatexamen kräver 40 högskolepoäng godkända kurser. Doktorsavhandlingen motsvarar 165 högskolepoäng och licentiatuppsatsen 80 högskolepoäng.

För doktorsexamen består de obligatoriska kurserna av *Vetenskapsteori* (7,5 hp), *Historisk teori I* (7,5 hp), *Historisk teori II* (7,5 hp) och *Historiska metoder* (7,5 hp). Till detta kommer valbara kurser om sammanlagt 45 hp, fördelade som följer: *Högskolepedagogisk utbildning* (kan omfatta 0-7,5 hp), *Historiedidaktik* (kan omfatta 7,5-15 hp), samt *Tematisk fördjupning* (som kan omfatta mellan 30-37,5 hp). Inom ramen för de valbara kurserna ska doktoranden i samråd med handledare välja sådana som passar dennes egna behov utifrån avhandlingens tematik. Ingen doktorand har antagits 2014 eller senare, därför har våra nuvarande och tidigare doktorander läst enligt den tidigare ASP:n.

Kursplanearbetet och även revideringen av ASP har under de senaste åren bedrivits med särskilt fokus på de mål forskarstudenterna ska uppnå i enlighet med Högskoleförordningen. Inom ramen för de valbara kurserna (Tematisk fördjupning) finns också möjlighet för den studerande att själv, i samråd med handledare, utforma en läskurs. Den studerande kan också välja att läsa en specifik delkurs vid ett annat lärosäte eller inom en forskarskola. Historia i Örebro har också erbjudit valbara tematiska kurser som syftar till att skapa en bredare inläsning i en annan epok än den doktoranden själv beforskar. Till exempel har kursen *Problem i medeltidens historia* (7,5 hp) erbjudits flera gånger, och följts av flera doktorander vid ett och samma tillfälle eller lästs enskilt som läskurs. En sådan kurs examineras genom PM, där doktoranden analyserar ett valt problem utifrån nyare avhandlingar och annan aktuell forskningslitteratur. Syftet med sådana kurser är att ge bredare förståelse för historikerns arbete och för skilda metodologiska och teoretiska utmaningar. Kursen *Problem i Europas historia* (7,5 hp) är ytterligare ett exempel på en sådan kurs avsedd att såväl bredda som fördjupa doktorandens förtrogenhet med mer övergripande problem och med nyare såväl som klassisk forskning som ligger utanför den egna, ofta samtidshistoriska, ramen.

Örebro universitet har ett pågående kvalitetssäkringsarbete gällande forskarutbildning och kursplanerna bearbetas för att säkerställa att de olika mål som föreskrivs av Högskoleförordningen nås och examineras. Kursernas innehåll och examinationsformer diskuteras och utvecklas för att öka utbildningens kvalitet och måluppfyllelse. Historieämnet har inte haft anledning att revidera kursplaner eller skapa nya kurser inom forskarutbildningen sedan flera år eftersom nyantagning inte förekommit sedan 2008-2009. Därför planeras ämnet att starta på nytt när forskarutbildningen upptas igen inom Enheten för Humaniora, förhoppningsvis med start 2018. Även framtida doktoranders ISP kommer planeras så att successiv träning och examination mot målen säkerställs. Fakultetsnämnden beslutade 2016 om en ny mall för ISP, där det finns en tydligare koppling till lärandemålen.

Syftet med de obligatoriska kurserna har varit att säkerställa att alla doktorander får en grundläggande vetenskaplig träning i relevant metod och teori anpassad till forskarutbildningsnivå. Kursen i

Vetenskapsteori (7,5 hp) behandlar frågor av vikt för den kritiska reflektionen kring vad vetenskap är. Den grundläggande problematiken rörande skillnaden mellan vetenskaplig kunskap och åsikter behandlas, liksom frågor om realism, objektivitet, och sanning. Dessutom diskuteras den kritik som riktats mot den traditionella vetenskapens sanningsanspråk från bland annat feministiska filosofer. Olika typer av förklaringar diskuteras, och förståelsebegreppet studeras. På kurserna *Historisk teori I och II* (7,5 hp vardera) har klassiska historieteoretiska verk behandlats, liksom nutidens kritiska teoriutveckling. Inom kursen i *Historiska metoder* (7,5 hp) har utgångspunkten tagits i en självreflektion – vad gör oss till historiker? Därefter har doktoranderna studerat problematisering och teorianvändning, källkritiska redskap, kvantitativa redskap, analysformer, muntlig historia och biografi samt skrivande av vetenskaplig text. Examinationerna har bestått av seminariedeltagande och författande av individuella PM, som ventileras i gruppen.

Det kan tilläggas att forskarutbildningsämnet Språkstudier, som organiseras av den humanistiska enhet historia numera ingår i, från vårterminen 2017 ger en forskarutbildningskurs i *Vetenskapsteori* (7,5 hp).¹⁵ Kursen har i ett flertal år ingått i ett universitetsgemensamt kurspaket. Nu har historia inga doktorander som är aktuella för kurser som denna, men inför framtiden ger dessa satsningar goda möjligheter för doktorander att studera frågor av teoretisk och metodologisk art i ett sammanhang där mötet mellan humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap kan ge förutsättningar för mångfacetterade diskussioner.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Institutionen följer kontinuerligt alla forskarutbildningsämnena genom att kräva in regelbunden rapportering, genom att diskutera olika val av långsiktiga strategier, och genom att söka foga samman forskningsämnena i starka samarbeten. Historieämnet har under några år, som nämnts, saknat stark koppling till andra ämnen och har samtidigt haft en relativt liten kritisk massa. Det har föranlett ett flertal åtgärder för kvalitetsutveckling. Från ungefär 2007 har ämnets starkaste samarbete inom forskning bedrivits inom miljön *Berättande – liv – mening*, ett samarbete som stärkts ytterligare under senare tid. Från halvårsskiftet 2016 ingår ämnet också rent organisatoriskt i den enhet, Enheten för Humaniora, som är säte för denna forskningsmiljö och samarbetet kommer stärkas påtagligt genom omorganisationen. Inom den enheten kommer historia också vidareutveckla sin historiedidaktiska forskning.

Fakultetsnämnden följer också upp forskarutbildningarna genom granskningar, och som tidigare nämnts granskades utbildningen i historia 2011. Därefter genomfördes, som tidigare nämnts, ett arbete som syftade till att slå samman forskarutbildningen i historia med den i kulturgeografi för att skapa bättre förutsättningar. Sedan den lösningen bedömts vara mindre lyckad (se ovan) utvecklades andra alternativ bland annat med utgångspunkt i Arne Jarricks översyn av Humaniora vid Örebro universitet. När nu ämnet genomgått en tillväxt beträffande anställningar och därför står inför en nystart kommer forskarutbildningen göras om så att den fogas samman i en gemensam humanistisk forskarutbildning. Det arbetet kommer bedrivas 2017-2018. Fakulteten, institutionsledningen och ämnesansvariga kommer ha nyckelroller i detta arbete.

¹⁵ <https://www.oru.se/utbildning/utbildning-pa-forskarniva/forskarutbildningskurser/humus/sprakstudier/vetenskapsteori-75-hp/>.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Forskarutbildningen i historia kan genom sitt obligatoriska kurspaket säkerställa att doktoranderna har den metodiska och teoretiska kompetens som krävs såväl för den egna forskningsuppgiften, som för att kunna kritiskt resonera kring andras. I de valbara kurserna tränas bredare färdigheter. Doktoranderna ges också möjlighet att i dialog med sina huvudhandledare utveckla egna delkurser. Det syftar till att gradvis stärka deras förmåga att självständigt ta ansvar för kunskapsinhämtning och identifiering av relevant forskningslitteratur för analysen av ett specifikt tema.Handledarkollegiet och institutionen har det övergripande ansvaret för kursernas kvalitet.¹⁶ Doktoranderna har också möjlighet att tillgodoräkna sig grundläggande universitetspedagogisk utbildning inom ramen för sina kurspoäng. Därmed kan de träna sig inför uppgiften att såväl under utbildningen som senare stödja andras lärande och delta i den professionella utvecklingen. Därtill kan doktoranderna välja att läsa upp till 15 hp historiedidaktik. Även det ger en träning i att knyta det egna ämnet till en samtidsrelevant diskussion och att stödja andras lärande.

Doktoranderna har haft möjlighet att undervisa på grundutbildningen och alla har hittills nyttjat denna möjlighet. På grundutbildningen får doktoranderna genomföra alla förekommande arbetsuppgifter som föreläsning, seminariehandledning och examination. De har också haft möjlighet att ansvara för hela delkurser, enskilt eller tillsammans med kollegor. I undervisningen tränas färdigheten att med auktoritet framföra historievetenskapligt kunskapsstoff på en nivå anpassad för auditoriet. På forskarseminarier tränar doktoranderna konsten att framträda inför ett mindre sällskap och presentera sin forskning. Doktoranderna tränar vidare upp sin förmåga att presentera och diskutera sin forskning i internationella och nationella sammanhang vid konferenser och workshops, såväl interna arrangerade av till exempel *Berättande – liv – mening* som externa vid andra lärosäten. Beroende på sammanhang möter doktoranderna såväl mindre grupper de är bekanta med, som stora internationella auditorier där utmaningen men också kunskapsvinsten är högre. (Se ovan, not 8 för exempel på internationella och nationella konferenser).

Under introduktionen för nyantagna doktorander förklaras betydelsen av tidsramarna för forskarutbildningen. Aspekter som erfarenhetsmässigt leder till förlängning, som föräldraskap och sjukdom, tas upp till behandling och regelverket presenteras. Genom en systematik i doktorandens arbete, vilket presenterades ovan, med regelbundna presentationer och avstämningar, ska också möjligheten att hålla de givna tidsramarna öka. En del återstår att göra och som kommer framgå under Jämställdhetsperspektiv har våra kvinnliga doktorander haft sämre genomströmning än de manliga. Detta är en fråga att noga studera och hålla ögonen på i framtiden.

Här kan också nämnas att doktoranderna har varit nationellt och internationellt rörliga även på andra sätt. En doktorand var till exempel gäst under en termin vid New York University, en annan har bedrivit fältarbete i Bosnien-Hercegovina och en tredje var också parallellt antagen till forskarutbildning i historia vid Université de Bordeaux III för att kunna ta ut examen även i Frankrike. Två doktorander har utnyttjat möjligheten till ”skrivbordsbyte” som har arrangerats av vissa historikermiljöer. Det innebär att doktoranden under en vecka eller lite längre bedriver sin forskning i en annan historikermiljö och därmed ingår i ett annat samtal än det som pågår hemmavid. Södertörns högskola och Lunds universitet har på så

¹⁶ Det är fakultetsnämnderna som har det yttersta ansvaret för utbildningarnas kvalitet, men det löpande kvalitetssäkringsarbetet har delegerats till prefekterna. Se: <https://www.oru.se/om-universitetet/vision-strategi-och-regelverk/kvalitet/kvalitet-i-utbildning/>

vis gästats av doktorander från Örebro universitet och historikerna vid Örebro universitet stod värd för en doktorand från Lunds universitet.

Medel för internationalisering kan sökas från fakultetsnämnden för Humaniora och socialvetenskap och finns också att söka internt på andra sätt, från ämnesstödet eller, från våren 2017, från särskilda medel inom enheten. Att doktorander deltar i internationella konferenser och tillbringar kortare och längre tid vid utländska forskarmiljöer ses som mycket angeläget. I övrigt är ämnets, numera enhetens, samt forskarmiljöernas egna seminarier viktiga fora för träning av förmågan att presentera den egna forskningen och att kritiskt diskutera andras.

Gemensamma forskarutbildningskurser har gett flera möjligheter att träna förmågan att presentera och diskutera den egna forskningen och den egna vetenskapliga traditionen med doktorander från andra ämnen. Dessa kurser kommer också underlätta vad gäller planering, eftersom de är så tydligt placerade i tid och kräver en tidshållning för att fungera. Individuella kurser kan vara svårare att hålla styrfart på. Som alltid har huvudhandledaren också huvudansvaret för tidsplaneringen och denna stäms regelbundet av och dokumenteras i en ISP.

De flesta av historieämnets doktorander har skrivit avhandlingar i monografiform, endast en har hittills skrivit en sammanläggningsavhandling. Det var nog inte enda skälet till att hon blev klar i tid, men det har säkert bidragit och också lagt en grund för en fortsatt forskarkarriär, med externa medel. Eftersom sammanläggningsavhandlingen bygger på ett antal artiklar som redan publicerats har doktoranden fått kontinuerlig feedback och kunnat bedöma mottagandet såväl internationellt som nationellt, samt naturligtvis vid de sedvanliga seminarierna, mittseminarium och slutseminarium. När avhandlingen skrivs i monografiform struktureras arbetet som redan beskrivits: med ventileringar av avhandlings-PM, samt två avstämningar med extern opponent, vid mittseminariet och slutseminariet. Arbetet följs upp och diskuteras såväl med doktoranden som inom Handledarkollegiet.

Doktorander har också fått möjlighet att läsa kurser vid andra universitet. Dessutom ingår läsandet av avhandlingar från andra svenska universitet i de olika kurserna doktoranderna läser och självklart också i avhandlingarnas forskningslägen. Även det ger doktoranderna förutsättningar att träna upp bekantskap med hur problemformulering, forskningsläge, metod, teori och primärkällor valts, avgränsats och analyserats i redan genomförda doktorandprojekt.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Som tidigare nämnts sker regelbundna kontroller av forskarutbildningarna vid Örebro universitet. Fakulteten har utvärderat utbildningen 2011 och prefekten ansvarar för löpande kontroller av ISP och andra frågor som rör utbildningen, efter föredragning från den forskningsadministratör som knutits till ämnet. Universitetet har kontrollerat samtliga ASP och tillsett att de är viktiga instrument i att säkerställa att de nationella målen för forskarutbildningen, så som de beslutats i Högskoleförordningen och andra styrdokument, tränas under utbildningen och examineras. Universitetets ISP har organiserats så att progressionen och måluppfyllelsen kan dokumenteras och följas upp mer effektivt. De universitetsgemensamma doktorandkurserna ger våra doktorander möjligheter att träna och diskutera övergripande vetenskapliga normer och ideal, samt tydliggöra det inomvetenskapliga arbetets gränser och normer.

I övrigt är examinationer, inbegripet disputationer, viktiga kontrollinstrument. Historieämnet har tillämpat såväl muntliga som skriftliga examinationsformer på kurserna. Dessa diskuteras också på Handledarkollegierna. Vid disputationerna är samtliga ledamöter av betygsnämnd samt opponent lägst docenter, i praktiken har alla opponenter de senaste åren varit professorer. Vid slutseminarierna och mittseminarierna har opponenter varit disputerade och docenter, i något fall professor, från andra lärosäten (t.ex. Södertörns högskola, Lunds universitet).

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar.

Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

Avhandlingsarbetet ska utveckla och i slutändan examinera den intellektuella självständigheten, den vetenskapliga redligheten och förmågan att göra bedömningar. Doktoranderna i historia vid Örebro universitet har nästan uteslutande publicerat sina resultat individuellt. Några doktorander och nydisputerade har publicerat bidrag i antologier som redigerats av handledare eller forskningsledare, men dessa bidrag är självständigt författade under handledning. Vi menar att detta förfarande tränar och examinerar den intellektuella självständigheten. Vid seminarier genom hela utbildningen får doktoranden också individuellt presentera och diskutera, och därmed också svara för, sin forskning. Oftast behandlas ett avhandling-PM per seminarium (om ca 1½ timme), men ibland har vi haft tätare seminarier men då låtit två doktorander presentera i följd. Dessutom har ämnet under de mest aktiva åren arrangerat internat där såväl doktoranderna som de seniora forskarna presenterat sina projekt. De olika forskningsmiljöerna arrangerar också seminarier och internat.

Den vetenskapliga redligheten tränas genom hela utbildningen. Vetenskaplig teori och metod, inklusive grundläggande frågor om sanningsanspråk och källkritik, behandlas under de obligatoriska kurserna men också löpande på andra kurser och på seminarierna. Det vetenskapliga grundarbetet granskas också redan vid antagningen, genom läsning av tidigare uppsatser och projektskissen. Under första terminen presenterar doktoranden en avhandling-PM där projektet, inklusive material, metod och tidigare forskning ska klargöras. Dessa diskuteras ganska hårt vilket har kommit som en chock för en del, men förfarandet syftar till att klargöra de vetenskapliga ramarna för den aktuella disciplinen.

Såväl intellektuell självständighet som redlighet tränas och prövas också under de individuella kurserna. Som skildrats ovan får doktoranderna, under diskussioner med huvudhandledaren, själv kan medverka till att utveckla dessa. Doktorander har också vid åtminstone ett tillfälle gemensamt diskuterat och utvecklat en läskurs, som sedan föreslagits införHandledarkollegiet som godkänt den.

De obligatoriska kurserna *Vetenskapsteori* (7,5 hp), *Historisk teori I* (7,5 hp) och *Historisk teori II* (7,5 hp), och *Historiska metoder* (7,5 hp) behandlar alla aspekter av forskningsmetodik inklusive redlighet i forskning. Forskningsetiska frågor tas också upp under handledning och under diskussioner på Högre seminariet. Vid flera tillfällen är det doktoranderna som har identifierat problem med integritet och redlighet i studenters arbete, vilket också är ett tecken på att värderingsförmågan är god. Flera av doktoranderna har arbetat med intervjumetodik i sina avhandlingar, vilket har medfört särskilda etikdiskussioner.

Under Högre seminariet, vid internat och workshops ska doktoranderna också granska och kommentera sina kollegors texter. Även det tränar förmågan till självständig analys och förmågan att bedöma och främja ett gott hantverk. Vetenskapens möjligheter och begränsningar tränas dels inom den obligatoriska kursen *Vetenskapsteori*, som i sin helhet syftar till att diskutera och examinera just dessa frågor, som övriga teorikurser.

Forskningens roll i samhället och människans ansvar för hur den används är också det ett ämne för de obligatoriska kurserna. Inte minst belyses dessa frågor av forskning som i något avseende riktat skarp kritik mot äldre forskningstraditioner. Teorikurserna har i hög utsträckning sökt fokusera sådana skillnader i perspektiv och diskutera de samhällsproblem som genererat skillnader i teoretiskt angreppssätt. Så har 1970-talets marxistiska samhällskritik diskuterats kontextuellt, liksom utvecklingen av kvinno- och genusteoretiska perspektiv. Att historieämnet i hög grad påverkas av de frågor som är brännande i vår egen

samtid är väl känt, men till studiet i historia hör också att kritiskt granska alla teoretiska perspektiv, även de nya, och kombinera dem med skarp vetenskaplig metodik.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Högre seminariet,Handledarkollegiet och samarbetena inom aktuella forskningsmiljöer och forskarskolor har varit den huvudsakliga metoden för uppföljning av individuella och kollektiva prestationer. Mittseminarier och slutseminarier utgör också viktiga milstolpar där progressionen prövas och planen anpassas efter vad som framkommit. Till dessa anlitas externa granskare.

Prefekten har det övergripande ansvaret för att tillse att doktorandernas tidsplanering är tillfredsställande. Huvudhandledaren ansvarar för den vetenskapliga progressionen. Handledarkollegiet rapporterar ISP och annat material till den forskningsadministratör som bland annat hanterar historia, och denna företräder ärendet för prefekten.

Doktorandernas egna synpunkter beaktas också. Handledarkollegiet ska ha en doktorandrepresentant. Under de senaste två åren har detta inte alltid varit praktiskt möjligt eftersom endast två doktorander är registrerade, båda är ofinansierade, och bara en av dem är i färd med att skriva färdigt sin avhandling. Dock ges doktoranderna möjlighet att återkoppla vid handledning. Informella diskussioner kring kaffebordet har också varit en arena för feedback.

Som redan nämnts granskar fakultetsnämnden forskarutbildningarna, och historieämnet granskades 2011. Arbetet med att bädda in historieämnets doktorander i en bredare miljö har nu kommit så långt att det finns planer på att skapa en ingång för doktorander i historia inom den forskarutbildning som ges inom Enheten för Humaniora. Sedan lång tid är såväl fakultetsnämnden som institutionen klara över att historieämnet som sådant har varit för litet för att erbjuda miljö. Därför har samarbete i olika forskarskolor och forskarmiljöer varit en viktig strategi för historikerna för att erbjuda doktoranderna intressanta utvecklingsmöjligheter.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

Disputerade historiker får arbete framför allt inom statlig och kommunal sektor. Eftersom forskarutbildningen i historia vid Örebro universitet i normalfallet bedrivs i nära samarbete med andra ämnen inom såväl humaniora som samhällsvetenskap har doktoranderna fått breda kontaktnät, inte minst riktat mot stat, kommun och landsting. Enligt ämnets ASP kan doktorander läsa universitetspedagogisk grundkurs och tillgodoräkna sig den inom sin examen. Det erbjuds också möjlighet att utveckla organisatoriska färdigheter inom exempelvis det doktorandfackliga arbetet och genom att medverka i fortbildning för personalen. Alla doktorander i historia vid Örebro universitet erbjuds möjlighet att undervisa på grundläggande nivå. Dessutom finns möjlighet att läsa *Historiedidaktik* (7,5 hp) vilket också syftar till att knyta doktoranders arbete till en praktisk kontext.

Under de senaste åren har en historiker disputerad vid Örebro universitet fått anställning som lektor vid Karlstads universitet. En är jämställdhetshandläggare inom Stockholms läns landsting, en arbetar som HR-konsult på Karolinska institutet, och flera arbetar inom centraladministrationen vid universitet och kommun. En vidareutbildade sig till gymnasielärare.

En strategi inför framtiden är att skapa en mer tematisk forskarmiljö, att i högre utsträckning uppmuntra till deltagande i internationella och nationella konferenser, att aktivt lotsa doktorander in i forskarlivet genom att också arrangera konferenser där doktoranderna själva tar ansvar för delar av arbetet, som att stå värd för sessioner. Universitetet har stora satsningar på publiceringsuppmuntran och på Grants Office som hjälper till med ansökningsprocesser. Dessa möjligheter ska utnyttjas bättre än hittills. Dessutom håller historieämnet på att utveckla ett mycket starkt samarbete med Örebro kommun angående lärarutbildningen, och det finns planer på att formulera praxisnära didaktiska doktorand- och licensiatprojekt tillsammans med kommunen. Det kommer också skapa en fruktbar miljö för forskarstuderande att ingå i.

Doktorandsektionen samarbetar också med universitetets Studentavdelning och ger lunchseminarier kring frågor som är angelägna för doktoranderna. Ett av dessa seminarier behandlar karriärplanering inom och utanför akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Det äldre lärarkollegiet men också andra inom institutionen har kontakter med dem som disputerat i historia, många gånger på privat väg, och får på så vis en god uppfattning om var dessa får arbete. Hittills har ingen varit arbetslös någon längre tid. De nydisputerade får också information om olika öppningar genom sina forna doktorandkamrater. I en del fall har tidsbegränsade anställningar vid exempelvis kommunen, universitetet eller annan arbetsgivare så småningom permanentats.

Eftersom ämnets organisatoriska hemvist, personalstyrka och annat förändrats upprepade gånger de senaste åren har det varit svårt att upprätthålla en samlad gemenskap. Idrotthistorikerna samarbetar för sig och de mer personhistoriskt inriktade för sig. Där finns också en könsmässig uppdelning där idrotthistorikerna är uteslutande män och personhistorikerna företrädesvis är kvinnor. De nyrekryterade lektorerna håller nu på att arbeta upp mycket goda kontakter med företrädare för skolorna i Örebro, på sikt i länet, vilket kommer ge en bättre och tydligare förankring i arbetslivets lokala praktik. De nya lektorerna samarbetar också tätt med varandra vilket är en förutsättning för framgång.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

Utveckla utbildning och lärprocesser:

Doktoranderna i historia har medverkat till utvecklingen av sin utbildning på flera sätt. IHandledarkollegiet har det funnits en doktorandrepresentant, som framfört sina doktorandkollegors synpunkter. Doktoranderna har också medverkat i kursutveckling, vilket skildrats ovan.

Deltar i beslutsprocesser, inklusive beredning:

På historieämnets egna ämnesmöten har doktorandernas situation varit en stående punkt, och alla verksamma i ämnet har varit delaktiga i dessa möten. Dessutom för doktoranderna kontinuerliga diskussioner med sina handledare och med övriga disputerade lärare i ämnet. Dessa informella korridors- och personalrumssamtal också värdefulla för diskussioner och frågor om eventuella problem som uppstått

Dessutom har det doktorandfackliga arbetet erbjudit möjligheter. Under sin tid som doktorand var till exempel My Helsing ordförande i Doktorandrådet vid Örebro universitet, åren 2009-2011. Det är en sektion inom Studentkåren som organiserar alla doktorander vid universitetet. Dessutom har My Helsing under flera år medverkat som lärare i Forskarhandledarutbildningen. Hon höll där ett seminarium, ”Doktoranders roll och erfarenhet”, varje termin från VT2011 till VT2013. Malin Arvidsson, också doktorand i historia, höll motsvarande seminarium på kursen VT2013 och VT2014. I samtliga fall handlade det om ett tvåtimmarspass där deltagarna, i normalfallet lektorer och forskare som beredde sig på att ansöka om docentur, hade förberett sig genom att läsa *Doktorandspegeln 2008* (Högskoleverket, Rapport 2008:23 R).

Hur en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö säkerställs:

Prefekten har det övergripande ansvaret för arbetsmiljön, för såväl anställda som studenter. Delegationsordningen följer därvid lagar och förordningar samt interna riktlinjer. Vid institutionen finns också skyddsombud. Enhetschefen har vidare ett ansvar för den dagliga arbetsmiljön, och ska hålla prefekten informerad om problem. Genom ett omfattande introduktionsförfarande söker Örebro universitet säkerställa att alla nya doktorander har adekvat kunskap om gällande regler, inklusive tidsramarna för utbildningen. Doktoranderna får också veta vad som gäller vid exempelvis sjukdom eller föräldraskap. Sedan 2013 får alla doktorander som är anställda vid Örebro universitet doktorandtjänst under hela sin utbildning. Tidigare förekom att doktorander med utbildningsbidrag fick problem i samband med just sjukdom eller ett barns ankomst. Doktoranderna får naturligtvis också förlängning av utbildningen då de arbetat med sådant som undervisning, institutionstjänstgöring eller doktorandfackligt arbete.

Fakulteten har inrättat ett uppdrag som studierektor för forskarutbildningen. Sedan årsskiftet sköts uppdraget av professor Thomas Denk, som har ett förordnande på ett år. I uppdraget ingår att utveckla fakultetsgemensamma doktorandkurser, organisera gemensam antagning för doktorander och ta fram framtida modeller för fördelning av doktorander till ämnena. Studierektorn sammankallar också till fakultetens forskarutbildningsnämnd.

Doktoranderna får från första dag eget arbetsrum med nödvändig kontorsmöblering och dator. Därtill får doktoranden naturligtvis e-postadress, tillgång till universitetsbibliotekets resurser, nyckel och passerkort med mera. Campushälsan (Previa) gör tillsammans med skyddsombudet en regelbunden fysisk skydds rond för att se att arbetsplatserna är välfungerande. Det finns naturligtvis också välfungerande personalrum där det tillhandahålls varma drycker (kaffe, te osv), en fruktleverans varje vecka och det omhuldade så kallade *onsdagsfikat*, en viktig institution där ämnena och administrationen ansvarar för att bjuda på bröd och bakverk varje onsdag kl. 9:30 enligt rullande schema. Enligt arbetsmiljöutvärderingar som gjorts lokalt på institutionen (inte endast bland doktorander) framkommer att många sätter särskilt stort värde på just onsdagsfikat. Dessutom finns andra trivselåtgärder, som julmiddag och en liten sommarfest i juni. Universitetet har också en årlig fest vid slutet av läsåret, till den är all personal bjuden. Alla anställda, det vill säga även doktorander anställning, får en julklapp. Sådana små trivselåtgärder är inte oväsentliga. Vid

Örebro universitet har all personal tillgång till gratis gym där det också erbjuds träningspass (spinning, yoga, core, danspass, bollsporter med mera).

Åren 2011, 2013 och 2015 genomförde Örebro universitet en medarbetarundersökning genom företaget Springlife, där arbetsmiljön undersöktes. Doktoranderna är där en särskild kategori och för dem framgår inte institutionstillhörighet. För såväl dem som för den övriga personalen verkade dock stress, föga överraskande, vara det största problemet. Resultaten behandlades på särskilda möten inom varje ämne samt inom enheterna. Där var uppdraget att formulera lösningar och ansvariga för dessa lösningar. Utifrån resultatet i Springlife startade Örebro universitet ett projekt som syftat till att skapa bättre arbetsmiljö för doktoranderna. De åtgärder som skapades var:

- erbjudande om att gå kurs i stresshantering hos Campushälsan
- Uppföljning av medarbetarundersökningen
- Handledarutbildningen ses över och frågor som rör arbetsmiljö blir viktigare där, i en fortsättningskurs (som är under uppbyggnad)
- Revidering av ISP för att där kunna följa doktorandens progression bättre

Campushälsan (Previa) är tillgänglig för all personal och alla studenter. Där finns sjuksköterskor, barnmorska, sjukgymnaster, psykologer, beteendevetare. All personal kan gå tre gånger till psykolog eller beteendevetare utan att avtala detta med prefekten. Efter tre besök behövs en plan och ett avtal för fortsatt behandling.

Hur doktoranders och alumnens synpunkter på utbildningen samlats in och redovisats för doktoranderna, deras användning, åtgärder för att stärka doktorandinflytandet:

Vid Handedarkollegierna har doktorandernas synpunkter samlats in och de nödvändiga åtgärderna har diskuterats. På ämnets egna internat har doktorander också framfört synpunkter om arbetsmiljö och utbildningens innehåll, vilket då har diskuterats. Huvudhandledarna och enhetschef, tidigare studierektorn, har en viktig roll när det gäller att fånga upp individuella klagomål. Vid några tillfällen har doktoranderna samlats på eget initiativ för att diskutera utbildningen, graden av inkludering i lärarkollektivet, och andra frågor. Handedarkollegiet har varit den främsta feedbackkällan, men även andra möten och internat. Sedan ett par år är situationen den att inga doktorander är på plats i ämnet.

Uppföljning, återkoppling till relevanta intressenter

Fakultetens uppföljning 2011 och de tre medarbetarundersökningarna har varit de viktigaste uppföljningarna. Det som framkom, förutom förekomsten av stress, var att en mer befolkad miljö efterfrågades. Den frågan kommer lösas från halvårsskiftet 2017 då historia samlokaliseras med de andra humanistiska ämnena (litteraturvetenskap, svenska, engelska, retorik), vilka också är hemvist för *Berättande – liv – mening*. Institutionsledningen ansvarar för riskanalys och uppföljning av arbetsmiljöfrågorna.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Enhetschef och ämnesansvarig ansvarar för att hjälpa doktoranderna med frågor som rör regler, rättigheter, skyldigheter, och utbildningens upplägg. Enklare frågor kan lösas lokalt, allvarligare frågor måste komma till prefektens kännedom. Campushälsan (Previa) kan kopplas in vid behov, för enskilda eller för hela grupper.

Handledaren har en viktig roll eftersom denna träffar doktoranderna individuellt och ofta utvecklar en relation över tid som innefattar god kunskap om doktorandens livsvillkor. Vid behov hänvisar handledaren doktoranden vidare.

Utvecklingssamtal, seminarier, internat och andra reglerade sammankomster är också viktiga fora för kommunikation, inklusive i frågor som rör kvalitetssäkring av utbildningen.

Örebro universitet har också en organiserad *alumnverksamhet*, där de före detta doktoranderna kan bli medlemmar om de önskar. Veterligt är få av de som disputerat i historia medlemmar i alumnätverk. En del av dem sammanträffar privat genom egna initiativ och utbyter tankar och erfarenheter. Se även Örebro studentkår och doktorandsektionen, <http://www.orebrostudentkar.se/home/utbildning/>

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Örebro universitet har på ett övergripande plan bedrivit ett systematiskt jämställdhetsarbete under många år. Sedan lagändringen 2009 då diskrimineringslagen ersatte den tidigare jämställdhetslagen från 1979 ändrades fokus till jämlikhets- och jämställdhetsarbete och därför finns nu en jämlikhetsutvecklare och ett jämlikhetsråd på universitetet. Jämlikhet och jämställdhet är stående inslag på handledarutbildningar och andra pedagogiska utbildningar. Tre av ämnets nuvarande lektorer har gått sådan utbildning, och den fjärde nu anställda lektorn har bland annat gått universitetets kurs i jämställdhetsintegrering. Den lektor och docent som pensionerades 2014 och den biträdande lektor som hade en tidsbegränsad anställning 2009-2013 har också genomfört handledarutbildningen.

Ett genusperspektiv har också på många sätt varit starkt framträdande i forskningen. Båda professorerna som varit verksamma det senaste decenniet har arbetat med genusperspektiv i den egna forskningen och den ena av dem, Christina Carlsson Wetterberg (pensionerad 2015), är nationellt framstående och internationellt känd inom området kvinno- och genushistoria. Docent Gunnela Björk (pensionerad 2014) är också en nationellt aktad kvinnohistoriker vars forskning om kvinnors rösträtt fått stort genomslag. Docent Louise Berglund analyserar i sin forskning kvinnors politiska auktoritet under senmedeltiden, och docent Henric Bagerius studerar heteronorma ideal och praktiker under senmedeltiden. De båda sistnämnda projekten finansieras med större externa anslag erhållna i konkurrens (RJ Sabbatical, VR). Berglund och Bagerius bedriver också forskning om den tidiga kvinnoörelsens ideologi och praktik. Docent Izabela Dahl utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv i sina analyser av kvinnors erfarenheter av exil under och efter Förintelsen. Fil. dr Jimmy Engren har i sin forskning om svenska emigranternas erfarenheter i Minnesota ca 1880-1920 framför allt utgått från ett klassperspektiv, men också beaktat kön som förklaringsvariabel.

Nämnas bör i sammanhanget att historieämnet redan då högskolan i Örebro blev universitet 1999 hade en kvinno- och genushistorisk prägel. Ann-Sofie Ohlander, en av de kvinnohistoriska pionjärerna i Sverige, var ämnets första fakultetsfinansierade professor, och docent Ingrid Åberg anställdes som lektor vid ungefär samma tid som Ohlander, vid 1990-talets mitt. Även hennes kvinnohistoriska forskargärning är väl känd och aktad. Gruppen kompletterades med (sedermera) docent Gunnela Björk som disputerade just 1999 på sin avhandling om kampen för kvinnlig rösträtt och medborgarskap. Den första doktorandkullen i historia i Örebro (ca 1999-2006) var därför också starkt präglad av ett kvinnohistoriskt och allmänt socialhistoriskt perspektiv.

Jämlikhet och jämställdhet har därför under lång tid haft en naturlig plats i det vetenskapliga och pedagogiska samtalet. Detta har förstärkts av att docent Louise Berglund bl.a. varit jämställdhetsombud vid institutionen (2009-2011) och även tidigare som fackligt engagerad i SACO varit ledamot i dåvarande Jämställdhetsrådet.

Doktorandernas avhandlingsprojekt har därför också i flera fall behandlat ämnen med genusperspektiv, varför en kritisk analys av jämställdhetsaspekter varit kontinuerligt representerat i utbildningen och Högre seminariet. Om man ser till de senaste årens *disputationer* (2012-2016) kan man notera att av åtta avhandlingar har tre genus- eller kvinnohistoriska perspektiv: Pettersson 2012, Hellsing 2013, Arvidsson 2016. De båda avhandlingarna i idrotts historia har inte använt genus som teoretiskt begrepp, vilket är anmärkningsvärt (Alsarve 2014, Zethrin 2015).

Det pågående avhandlingsprojektet (Bajramovic Jusufbegovic) är genushistoriskt och anlägger ett postkolonialt perspektiv på kvinnors upplevelser i krig och kvinnors hjälp till varandra efter kriget.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Inom forskarutbildningen har en systematisk uppföljning egentligen inte gjorts. När doktorander antas beaktas frågan om kön, men det är noterbart att vid senaste doktorandantagningen (2008-2009, inom ramen för miljön *Berättande – liv – mening*) var samtliga tre nya doktorander kvinnor. Summan av manliga och kvinnliga doktorander visar dock på jämna tal totalt sett. Det har inte gått att se att historiedoktorander som varit inlemmade i forskarskolor haft högre disputationensgrad än de som inte varit det. Kvinnliga doktorander har hittills en lägre disputationensgrad än de manliga, sett i ett långsiktigt perspektiv (2003-2016). Här finns uppenbarligen en allvarlig problematik att ta tag i. Ett jämställdhetsperspektiv i forskningsproblemen och en hög andel kvinnliga disputerade tillsvidareanställda lärare ger inte nödvändigtvis en jämställd praktik i utbildningen. Som historisk jämförelse kan nämnas att bland de doktorander som först utbildades vid Örebro universitet (antagna 1999 eller tidigare) blev alla klara utom en, en manlig doktorand som blev museichef istället.

Det praktiska jämställdhetsarbetet handlar om annat än integrerad genusteori i forskningsprojekten. Frågor som aktualiseras är: Ger vi kvinnliga doktorander lika möjligheter att lyckas med sina studier, och får de den uppbackning de behöver? En genomgång av doktorandprojekt och disputationer från antagningen 2003 till den senaste disputationen 2016 ger följande resultat:

Tabell: Doktorander som disputerat respektive ej disputerat, uppdelat på kön:

Manliga som disputerat	Manlig som inte disputerat	Kvinnliga som disputerat	Kvinnliga som inte disputerat
6	1	3	3

I denna statistik är även de doktorander som nu är registrerade men som inte har disputerat medtagna. De antogs för många år sedan (2003, 2008) och har inte haft finansiering på flera år (december 2007, januari 2015). Av de tre kvinnor som inte disputerat var en antagen inom forskarskolan *Demokratins villkor*, en inom forskarskolan *Urbana studier*, och en i ämnet men inom miljön *Berättande – liv – mening*. Även om antalet doktorander är litet visar statistiken att kvinnliga doktorander löpt betydligt större risk att komma efter och inte disputerat än de manliga. Orsakerna kan inte beskrivas utan utförligare analys, men siffrorna ger vid handen att här har miljön en angelägen uppgift inför framtiden.¹⁷

¹⁷ 2003. *Forskarsholan Demokratins villkor*: Zeki Yalcin, disputerad 2010, Anna Pettersson, ej disputerad, avregistrerad. *Historia*: Henrik Karlsson (nu Gjersvold), disputerad 2012, Johan Dietrichson, ej disputerad, fortfarande registrerad. 2004. *Forskarsholan Urbana studier*: Lena Hallgren, ej disputerad, avregistrerad, Stefan Backius, disputerad 2011, Klara Folkesson, disputerad 2012. *Demokratins villkor*: Daniel Alsarve, disputerad 2014. *Forskarsholan Urbana studier*: Andreas Thörn, disputerad 2014. 2008. *Historia och Berättande – liv – mening*: My Hellsing, disputerad 2013, Malin Arvidsson, disputerad 2016, Sanela Bajramovic Jusufbegovic, ännu ej disputerad, slutseminarium planeras. Övertagen från Stockholms universitet: Nils-Olof Zethrin, disputerad 2015.